

Wuruti

Seme wemu w'a Wuruti wo keree kee ge

Elimeleki ni wu kpuun li keree

1 ¹Caņa nii lemu ni Yawutuu pu wo fanha ki bye kiirikoon pu keņe ni ge, xuugo ka ya pa jé fiige ki ni lee caņa nii li ni. A Betilehemu shen ná wa di yìri ni wu shō ni wu jalaa shuun ni Zhude fiige ki ni, na she tateenge sha Mowabu fiige ki ni. ²Wee ná wu mege ki bye na Elimeleki, wu shō wu mege di ñe na Nōmi, ja wa mege di ñe na Makilon, wusama mege di ñe na Kilijon. Efirata shi sheen pu bye pii na foro Zhude fiige ki ni Betilehemu ni. Ba p'a nō Mowabu fiige ki ni we, na diin wà.

³A Nōmi poo Elimeleki wu ba xhu, na Nōmi ni jalaa shuun wu yaha wà. ⁴A pee jalaa p'i ba Mowabu shi wu wo pushaa shuun wa leņe. Cee wa mege ki bye na Oripa, wa mege di ñe na Wuruti. A p'i yèe ke shishiin pye wà. ⁵Lee kadugo na a Makilon ni Kilijon wu be di ba xhu. Ayiwa, a Nōmi di boon wu poo we, ni wu jalaa shuun wu ni.

Wuruti ya taha Nōmi na na pa Betilehemu ni

⁶Ayiwa, ba Nōmi ya pa logo na Tehene Baa Kile ya wu shi sheen pu tege, na ñolige kan pu mu na wu yaha Mowabu fiige ki ni we, a wu ni jalaa cèe p'i gbegele na p'i yìri wà, p'a gaanji wu to fiige ki ni. ⁷Wee tuun wu ni, xuu wemu ni pu bi tiin ge, a wu yìri wee xuu wu ni. A jalaa cèe shuun wu be di daha wu na. A p'i koo lo na guri na gaanji Zhuda fiige ki ni.

⁸Wee tuun wu ni a Nōmi di wu jalaa cèe shuun wu pye: «Yi shuun wu beeri pu kuri, wa beeri w'a se wu nu puga. Y'a saama pye ne na, piimu p'a xu ge, na saama pye pee be na. Tehene Baa Kile wu she ño yi be na mu lee ñogana li na! ⁹Tehene Baa Kile wu she ñapiņe kan yi beeri nigin nigin wu mu yi namaa gbaya ni!» A wu xho na ñoocōnrō fō kan pu mu. A p'i sipyaa le na suu. ¹⁰A p'i Nōmi pye: «Ahayi! Wèe na daha ma na da gaanji fo ma shi sheen pu wo fiige ki ni.»

¹¹A Nōmi di pu pye: «Na nagoo, yi kuri! Naha na y'a da binne da se ni na ni we? Jire n'a da ba gan sanha jalaa piitiilee mu pee pu ta ñeri yi namaa laa? ¹²Yi kuri y'a se na nagoo! Y'a se! Ne le toro gbajiire tãan. Ali ná ñehe da ba bye ne mu niņaa ye pyaa, na jo ne dà li na jo ne na ba funaņaa kii se, ¹³ta yee bi da zhe shege na gbaya ni, yi na yere fo pee ba le, p'i na yi leņe pye pu cèe ge? Ahayi, na nagoo! Kanhama pemu pu wa

ne na ge, p'a soro fo xuuni na toro yee wo pu tàan, bani Tehene Baa Kile ya wu keje ki fanha digi ne na. ¹⁴ A p'i sipyaa kii su sanha. Lee kadugo na a Dripa di Ɔɔɔɔɔɔ fò kan wu yasho wu mu, na gari, ga a Wuruti di daha yaha wu feni. ¹⁵ A Nɔmi di ba Wuruti pye: «Ma cuun wu wii w'a kari wu puga sheen ni wu pɛɛɛɛɛ ɲamuyɔ yi yiri. Ma be wu kuri m'a se wu feni.»

¹⁶ Ga a Wuruti di jo: «Ma ganha bu na kɔri, fo di laha ma na di guri ma feni we! Bani xuu xuu ni m'a gaaji ge, wà ne be w'a da se. Xuu xuu ni m'a da diin ge, wà ne be w'a da diin. Piimu pu je ma wo shi sheen pu ge, pee na bye ne be wo shi sheen. Wemu wu je ma wo Kile wu ge, wee na bye ne be wo Kile we. ¹⁷ Xuu beeri ni m'a she xhu ge, wà ne be w'a da xhuu, p'i na le wà. Kaa latii bu ne waa laha mu na xu kadugo na, Tehene Baa Kile wu kanhama nigbo shan na ɲuɲɔ ni!» ¹⁸ Ba Nɔmi ya Wuruti ta w'a ɔɔɔɔɔ yaha wu na lee ɔɔɔɔɔgana li na we, wu ya yaaga jo nige we.

¹⁹ Wee tuun wu ni a p'i gari mu shiizhan fo na she ɔ Betilehemu ni. Ba p'a ɔ jé wà we, a lee di kulo li sheen pu beeri fo. A cèe p'i ganha na yu: «Nɔmi w'a sii tii pye we ya?» ²⁰ A Nɔmi di pu ɲɔ shɔ na: «Yi ganha ba na pyi nige Nɔmi we (Nɔmi kóri je fereme fɔɔ), ga y'a na pyi Mara (lee kóri je kanhama fɔɔ), bani Se Beeri Fɔɔ ya kanhama shan ne ɲuɲɔ ni. ²¹ Tuun wemu ni ne foro naha na gaaji ge, ne bye yara fɔɔ, ga a Tehene Baa Kile di she ne kewaya wo kuruɲɔ na pa leje. Ƴaha na yi na pyi sanha Nɔmi na Tehene Baa Kile yaha w'a ɲmahana ɲeri ne feni we? Se Beeri Fɔɔ w'a ɔɔɔɔɔ shan ne ɲuɲɔ ni.»

²² Ayiwa, mu Nɔmi ni wu ja shɔ Mowabu shi shen Wuruti w'a kuri pa mu lee pagana li na na yiri Mowabu fiige ki ni. Drije* shinma wu wo yalɔɔɔ ti lɔduun ni p'a ɔ Betilehemu ni.

Wuruti ya kari di zhe shinma fugi Bowazi wo tege ni

2 ¹ Nɔmi poo wu puga shen wa bye wà. Ná baraga wo wu bye wii, na je yara fɔɔ na foro Elimeleki wo kpuun li na. Wee mege ki bye na Bowazi.

² Caɲa ka a Mowabu shi shen Wuruti wu ba Nɔmi pye: «Na yaha di she kereye yi ni, wa bu she ɲuɲɔ ɲaari na na, di da shinma furi weefɔɔ feni. A Nɔmi di wu pye: «Ta se na poro!» ³ Wee tuun wu ni a wu gari tege ka ni, na she ganha na shinma wu furi faapyii pii feni. Li kaɲudanga a kee tege k'i she da Bowazi wogo, Elimeleki wo kpuun shen wa.

⁴ Ayiwa, a Bowazi di ba yiri Betilehemu ni na ɔ, na faapyii pu pye: «Yi faabye! Tehene Baa Kile wu pye ni yi ni!» A p'i wu ɲɔ shɔ na: «Uun faabye!

* **1:22** Drije je shinma ba alikama je we. Ga wu pereme d'a taan. W'a foro maa feni na toro kalaga tàan.

Tehene Baa Kile wu duba ma mu!»⁵ Lee kadugo na a Bowazi di faapyii pu nahagbaa fɔɔ wu yiri na wu pye: «Le cebilere le di je jɔɔ wɛ?»⁶ A faapyii pu nahagbaa fɔɔ wu wu jɔɔ shɔ na: «Mowabu shi shen cee wemu w'a taha Nɔmi na na pa na yiri Mowabu fiige ki ni ge, wee wu wa.⁷ W'a ne jɛeri na ne wu wu yaha wu da furi shinmakɔɔn pu kadugo yiri kalapɔhɔɔ ki te ni. Fo jɔɔwɔɔ ki na w'a pa. Wu di pa ge, wu sanha ŋmɔ wɛ, fo nime ye w'a she ŋmɔ jeri.»

⁸ A Bowazi di Wuruti pye: «Na poro, niwegee shan! Ma ganha bu she shinma fugi nige tege katii ni we! Ma ganha bu laraga kɔn nahame na we! M'a gori naha ni na wo kapyebyezhaa pu ni!»⁹ Ta pu wii, pu ba xuu wemu kɔɔn, ma da furi wà pu feni! Ne yi jo na kapyebyii pu mu jo wa ganha bu nɔ ma na wɛ. Waga ba ma ta, m'a fulo kuzhɔɔɔ yi na, m'a gba kapyebyii pu wo lokogo ki ni!»¹⁰ Wee tuun wu ni a Wuruti di nuguro sin Bowazi fɛɛ ni, na wu pye: «A ne bye dii na fereme ta mu jaha tãan, fo mu ya jɔɔɔ jaari ne na wɛ, ne wemu wu je nabun ge?»¹¹ A Bowazi di jo: «Mu ya lemu beeri pye ma yashɔ wu mu ma poo wu nixhugo na ge, ni mu ya laha ma to we ni ma nu wu tãan, na yiri laha ma fiige ki be ni, na ba shi watii wo fiige ni, kee kemu ki je mu bi sanha kee cɛ-ɛ ge, p'a yee beeri jaha jo ne mu.¹² Lemu m'a pye ge, Tehene Baa Kile wu ma saraa lee na! Tehene Baa Kile wu saraa jɔɔfaɔa wo kan ma mu, Izirayeli wo Kile we, wee wemu wo kapaɔa nɔhɔ ni m'a pa lara ge.

¹³ A Wuruti di wu pye: «Di fereme ta ma jaha tãan na kafɔɔ! M'a ma kapyebyezhɔ wu luu jɔɔɔ, na kafilasaama jo ni wu ni, na ta mu kapyebyezhaa pu d'a pɔɔɔ be ne na.»¹⁴ Ba liduun w'a pa nɔ wɛ, a Bowazi di wu pye: «Fulo, ma da li, m'a ma buuri wu niɔe shiga ki ni ma li!» Wee tuun wu ni a Wuruti di diin shinmakɔɔn pu kabanugo. A Bowazi di shinmapya nigaaga ka kan wu mu. A Wuruti di li fo na din, na kisaɔa keme yaha.¹⁵ Ba w'a pa guri shinma wu jɔɔ kɔn na furi wɛ, a Bowazi di wu kapyebyii pu pye: «Yi wu yaha wu da furi shinmapɔhɔɔ ki be te ni, wa ganha bu yaaga jo ni wu ni we!»¹⁶ Y'a shinma kaya ya be shaan jɔɔɔ na kɔnhɔ wu da yee be luu! Yi ganha ba wu zɔ yu we!

¹⁷ A Wuruti di shinma wu fugi Bowazi wo tege ki ni fo na she caɔa ki xɔ. Wemu w'a fugi ta ge, a wu wee sa. A wee di be ni kiloo kelee taanri (30) shishiin ni.¹⁸ A wu ba ni wee shinma wu ni puga, na ba wu she wu yashɔ wu na. A Wuruti di wu caɔa yalige kisaɔa be yeege, na ki kan Nɔmi mu.¹⁹ A Nɔmi di wu yege na: «Jɔɔɔ wo tege ni ma d'a we shinma we beeri fugi niɔaa wɛ? Tege keke ni ma di bye wɛ? Sipyaa wemu w'a jɔɔɔ jaari ma na ge, Tehene Baa Kile wu duba weefɔɔ mu!»

Ayiwa, Wuruti ya labye wu pye na caɔa ki xɔ ná wemu kereye ni ge, a wu yi beeri jaha jo wu yashɔ wu mu, na wu pye na wee ná wu mege ki

bye na Bowazi. ²⁰ A Nōmi di wu ja shō wu pye: «Tehene Baa Kile wu duba wee ná wu mu! Bani w'a wu saama pu pyi wèe na ma na jo ba w'a pu pyi xuu pu be na we.» A wu jo sanha na: «Wèe cebooloo piimu p'a yaa na kaseege yaha wèe na, na wèe nuḡḡ wolo ge, wee wa wu je Bowazi.»

²¹ Ayiwa, a Mowabu shi shen Wuruti wu jo sanha: «W'a ne pye sanha be na: «Ta furi na wo shinma wu kōnvee pu feni fo pu ba she shinma wu beeri kōn xō.»» ²² A Nōmi di Wuruti pye: «Lee kunni ya ḡḡ na poro, ta se m'a ma wo labye wu pyi ni wee wo kapyebyezhaa pu ni. Lee funḡḡ ni ma wa da zhe nige watii wo tege ni, di zhe kanhama pa nō maye na we.»

²³ Wee tuun wu ni a Wuruti di ganha na se na shinma wu furi ni Bowazi wo kapyebyezhaa pu ni fo na she ɔrije ni alikama yalɔɔɔ ti pye t'a xō. A wu gori yaha wà wu yashō wu taan.

Wuruti ya kaa lemu beeri Bowazi mu ge

3 ¹ Caḡa ka Wuruti yashō Nōmi ya pa wu pye: «Na poro, n'a da xuu wa sha ma mu kōnhō m'a fereme ta. ² Bowazi wemu wo kapyebyezhaa ni m'a bi labye wu pinne na byi ge, wèe ceboro wu je wii. Wee w'a wu wo shinma shuu fuu nijaa piige. ³ Wee tuun wu ni yiri m'a wuu, m'a nudanga sinme pa tire, m'a ma fazaaya yi le, m'a she shuu li na. Ga ma ganha bu maye she wu na na wu ta wu sanha li na gba we. ⁴ Wu ba sinne tuun wemu ni, m'a wu tasinnege ki keme seeri xuuni, m'a fulo wu na, m'a wu fatḡḡ ki laha wu tḡḡḡ yi na, m'a sinne wu tḡḡḡ yi ni. M'a yaa na lemu pye lee kadugo na ge, wuyē pyaa na yeesaya jaha jo ma mu.»

⁵ A Wuruti di wu ḡḡ shō na: «Keree kiimu beeri m'a jo na mu ge, n'a da zhe ki beeri pye.» ⁶ A Wuruti di gari shuu li na, wu yashō w'a keree kiimu beeri jo wu mu ge, a wu she kee beeri pye.

⁷ A Bowazi di ba li, na gba a wu funḡḡ di sii taan xuuni, a wu gari na she sinne wu ɔrije shinmapya wu tãan. A Wuruti di beele fulo wu na, na fatḡḡ ki laha wu tḡḡḡ yi na, na sinne wu tḡḡḡ yi ni. ⁸ Ba jije k'a pa ji we, a Bowazi di ba gburogi yiri, na jḡḡ wii wu tḡḡḡ ni we, na cee wa nizinnege ta wà. ⁹ A wu jo: «Jḡḡ wi we?» A cee wu jo: «Ne Wuruti wi, ma kapyebyezhō we! Ma fatḡḡ ki tō na na, bani wèe ceboro wemu w'a yaa na wèe nuḡḡ wolo ge, wee mu je.

¹⁰ A Bowazi di wu pye: «Wuruti, Tehene Baa Kile wu duba ma mu! Le m'a pye me nime ge, lee ya li shee na m'a pye ḡḡme fō ma yashō wu shizhaa na na ye taashiine li be na. Bani mu bi da zii daha levee p'a nōhō ni, pu kabyaa fee, kelee pu la baa fee. ¹¹ Ayiwa nime, ma ganha bu fya we na poro. Ma bu kaa beeri jo na mu, lee n'a da bye ma mu. Bani pu beeri ya li ce na mu ya pye cee wemu ya tii ge. ¹² Can wu je wii, ne kunni je

yee ceboro, wemu ya yaa na mu juṅṅ wolo ge, ga yee ceboro wa ɲɛ wà, juwuuro t'a wee tɛɛɲɛ na ye nɛ na. ¹³ Shɔn naha! Di ba she wee ná wu pɛrɛgi ɲiga ɲisɔɔṅ na, wu bu da wu na da zɔɔ wu ma juṅṅ wolo. Wu bu she sɔɔ, wu na li pye. Wu bu she li she, n'a da ɲɔmɛɛ lo ma mu, jo nɛ na ma juṅṅ wolo Tehene Baa Kile ɲii wo wu mege na. Sinne naha fo ɲiga ba she mug!

¹⁴ Wee tuun wu ni a Wuruti di sinne Bowazi tɔɔyɔ yi ni fo na she kpɛenge pye ki na woni. A wu ba sɔɔ yiri na kpɛenge ki ta ki sanha nɔ wa wu wa cɛ wɛ. Bani Bowazi bi wu pye na wu ganha bu sipya wa shishiin yaha wu li cɛ na cee wa w'a pa shuu li na wɛ. ¹⁵ Ba w'a yiri na giin da gaɲi wɛ, a Bowazi di wu pye: «Pa ni ma fadegbɔhɔ ki ni! M'a ki co xuuni!» A wu ki co xuuni, a Bowazi di ɔrije shinma kiloo kɛ ni kaguro shishiin le ki ni, na wu tugo ki taan, na ganha na gaɲi kanha ki ni.

¹⁶ Ba Wuruti ya she nɔ wu yashɔ wu na wɛ, a wee di wu yege na: «Dii yi d'a she da wɛ porofɔɔ we?» Lemu beeri Bowazi ya pye wu mu ge, a wu lee beeri paari wu yashɔ wu mu. ¹⁷ A wu wu yashɔ wu pye sanha: «Wee w'a we ɔrije shinma kiloo kɛ ni kaguro we kan nɛ mu, bani w'a bi jo na nɛ kewaya wo ya yaa na kuri pa jé mu feni wɛ. ¹⁸ Wee tuun wu ni a Nɔmi di wu pye: «Porofɔɔ we, tiin naha fo kii keree kii ba shɔɔnri shɔɔnrigana lemu na, bani wu ya kii keree kii shɔɔnri ɲinaa wɛ, wu paha da ga ɲiɲɛ wɛ.

Bowazi ya Wuruti leɲɛ

4 ¹ A Bowazi di gari kulo li tajege ki ɲɔ na, xuu wemu ni p'a ma keree ki shɔɔnri ge, a wu she diin wà. Bowazi bi ná wemu kaa jo Wuruti mu na juwuuro t'a wee tɛɛɲɛ xuuni ge, a wee di ba nɔ na doroo. A Bowazi di wu pye: «Ee! Shen wefɔɔ, gbara naha, m'a diin!» A ná wu fulo, na diin.

² Wee tuun wu ni a Bowazi di kulo li nɔhɔlɛɛ ke wa paha bulo, na pee pye na pu be pu pa diin. A pu be di ba diin.

³ Ayiwa, juwuuro t'a ná wemu tɛɛɲɛ xuuni ge, a wu wee pye: «Nɔmi kunni ya yiri Mowabu fiige ki ni na pa, m'a lee cɛ. W'a li she na wee da wu ceboroná Elimeleki wo tɛge ki pɛrɛ. ⁴ Ne jo di yi jo ma mu, jo ma ki shɔ kulo li nɔhɔlɛɛ pee, ni sipyii pusamaa beeri ɲii na piimu beeri pu wa naha ge. Ma bu da ma na da wu juṅṅ wolo, m'a wu juṅṅ wolo! Ma shiin bu da m'a da wu juṅṅ wolo wɛ, m'a yee be jo na ɲii na. Bani juwuuro ti bu laha mu na, nɛ na t'a da nɔ.» A ná wu jo: «Uun, nɛ na wu juṅṅ wolo.»

⁵ A Bowazi di jo sanha: «Ayiwa, ma bu tɛge ki shɔ Nɔmi mu, wee tuun wu ni m'a yaa ma Mowabu shi shen Wuruti be juṅṅ wolo, kɔnhɔ shi di ba da wu poo wu nixhugo ki mu, wemu na ba bye wu cɛn wu lɔvɔɔ ge.»

⁶ A ná wu jo: «Wee tuun wu ni, ni li je mu, n'a da já wu juɔɔ wolo nige we, bani ne bu lee pye, n'a da jaagi shan naye pyaa wo cen wu na. Wu juɔɔ wolo maye mu, lee be we n'a da já we. ⁷ (Taashiine ni Izirayeli ni, wa bu wa keɛe yaaga sho kelee na ma juwuuro faa; kalee lemu li bi lee fiinɛ ge, lee li wa me: Wa wu da wu wo tanhaɔa wolo, na ki kan wa mu. Lee ma li she na lemu ɔɔ pu shuun wu beeri ya wo ge, na p'a be li juɔɔ ni.) ⁸ Ná wemu na juwuuro ti bi no ge, a wee di Bowazi pye: «Wu juɔɔ wolo!» A wu wu tanhaɔa wolo na kan wu mu.

⁹ Ayiwa, sipyii piimu pu bye wà na fara nohlee pu na ge, a Bowazi di pu beeri pye: «Yee pu wa li seereɛ nijaa na jo yaaga yaaga k'a bye Elimeleki mu ge, ni yaaga yaaga k'a pye Kilijon ni Makilon mu ge, ne yee beeri sho Nomi mu. ¹⁰ Lee funɔɔ ni n'a da Mowabu shi shen Wuruti lo na pye na sho, Makilon ya xu na cee wemu yaha ge, konho shi di ba da wu nixhugo ki mu, na fara lee na, konho wu mege ki ganha bu biin feefeɛ wu cebooloo pu niɛ ni wu to kulo li ni we. Yee pu wa lee wo seereɛ nijaa.»

¹¹ Ayiwa, nohlee pu fara sipyii pusamaa beeri na piimu beeri pu bye kulo li tajege ki ɔɔ na ge, a pu beeri di jo: «Uun, we wa li seereɛ. Cee we w'a jin ma puga ki ni ge, Tehene Baa Kile wu wu pye ba Arasheli ni Leya je we, pee piimu p'a Izirayeli nagoo pu beeri se ge. Kile wu fanha kan ma mu Efirata shi wu ni, wu mege nigboho da ma mu Betilehemu kulo li ni! ¹² Tehene Baa Kile wu nagoo nijehemeɛ da ma mu le cebilere le na, ma kpuun l'i bye Perezi wuu li tuugo, Tamari ya Perezi wemu se Zhuda mu ge.»

Nomi ya nabige ka ta

¹³ Ayiwa, a Bowazi di Wuruti leɛe. A Tehene Baa Kile di duba wu mu. A wu yere yacere na, na funana se. ¹⁴ A Betilehemu wo cee p'i ganha na Nomi pyi: «Tehene Baa Kile w'a soni! Sipya wemu w'a da ba ma lo wu yere ni ma keree beeri ni ge, w'a wee pye wee ya se nijaa. Kile wu mege nigboho da we pya we mu Izirayeli fiige ki ni! ¹⁵ We pya we na ba ma luu niɛ, na yere ni ma keree ni ma ni ma lege ki be ni. Ma ja sho we, w'a ye jalaa gbarashuun na, bani ma kaa l'a dan wu ni. Wee w'a ke nabige ke se ma mu.

¹⁶ A Nomi di pya wu co, na wu taha wu dodono na. Wee shiin w'a wu lo, na ganha na wu biini. ¹⁷ A Nomi wo tiinjii cee p'i ganha na mujonoɔ waa na yu: «Nomi ya ja ta!» Pu ni Nomi ni, a p'i pya wu mege le na Obedi (lee kori je wemu w'a fungongo yeri sipya na ge). Obedi w'a pye Izayi wo to we, Izayi di je saannaa Dawuda to.

Saannaa Dawuda nḳḳḳ tayirige

¹⁸ Perezi wo kadugo ki sipyii pu mēye yi ye:

Perezi w'a Esirḳmu se.

¹⁹ A Esirḳmu di Aramu se.

A Aramu di Aminadabu se.

²⁰ A Aminadabu di Nasḳn se.

A Nasḳn di Salimḳ se.

²¹ A Salimḳ di Bowazi se.

A Bowazi di Obēdi se.

²² A Obēdi di Izayi se.

A Izayi di saannaa Dawuda se.